

Ár 2013, föstudaginn 21. júní, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 31/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 3. apríl 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 3. apríl 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 9. apríl 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 26. apríl 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. apríl 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 8. maí 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 21. júní 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 28. apríl 2004 var skjalið „Lánsúmsókn“ dagsett. A, sonur sóknaraðila, var lántakandi að láni að fjárhæð kr. 1.250.000. Eftirfarandi kom fram á lánsúmsókninni: „Óskar eftir 1250þús. Til að greiða niður skuldir hjá okkur og annars staðar, FE-skrá tekin og þar sést ekkert, trúlega skuld vegna annars, A er nýkominn úr meðferð og er kominn í vinnu, foreldrar hans standa við bakið á honum og vilja skrifa upp á lánið - Stenst greiðslumat miðað við núv. tekjur.“

Þann 28. apríl 2004 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.250.000, gefið út af A til FF. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á skuldabréfinu.

Þann 28. apríl 2004 var skjalið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X“ undirritað. Greiðandi að láni að fjárhæð kr. 1.250.000 var A og ábyrgðarmenn voru sóknaraðili og B. Tekið var fram að sjálfskuldarábyrgðarmenn staðfestu með undirritun sinni að þeir hefðu fengið og kynnt sér bækling sparisjóðanna um sjálfskuldarábyrgðir.

Fyrir liggur skjalið „Niðurstaða greiðslumats“. Samkvæmt því óskuðu sóknaraðili og B eftir að gangast í ábyrgð fyrir A á skuldabréfi. Fram kom að

niðurstaða greiðslumats benti til þess að lántakandi gæti efnt skuldbindingar sínar miðað við núverandi fjárhagsstöðu. Tiltekið var að meira en helmingi lánsupphæðar yrði varið til greiðslu á skuldum lántaka hjá sparisjóðnum. Einnig var útdráttur út 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Tekið var fram að ábyrgðarmenn staðfestu með undirritun sinni að hafa fengið og kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og lánsveð.

Þann 20. október 2005 var kaupsamningur vegna íbúðar í C undirritaður. Kaupendur voru sóknaraðili og B að helmingshlut hvort. Seljandi var db. D. Kaupverð var 17.300.000. Þann 25. október 2005 var afsal vegna fasteignarinnar að C undirritað.

Þann 18. nóvember 2005 var skjalið „Lánsúmsókn m.veði íbúðarlán“ fyllt út. Þar kom fram að lántakandi að láni að fjárhæð kr. 4.000.000 væri A. Setja átti fasteignina að C að veði til tryggingar láninu. Eftirfarandi kom fram undir liðnum lánsbeiðni og til uppgreiðslu á: „Foreldrar hans voru að kaupa þessa íbúð son býr í íbúðinni [svo] og ætla að taka íbúðarlán á þessa eign. Það er ekkert áhvilandi.“ Á lánsúmsókn þessari kom jafnframt fram að bæði „ráðstöfunarreikningur“ og „skuldfærslureikningur“ vegna þessa láns væri reikningur lántaka nr. Y.

Þann 18. nóvember 2005 var skjalið „Stimpilgjaldanóta/uppgreiðsla“ dagsett. Þar kom fram að lántakandi væri A. Greiða skyldi upp lánið X, að fjárhæð kr. 1.124.369.

Þann 21. nóvember 2005 var skuldabréf, merkt íbúðalán nr. Z, að fjárhæð kr. 4.000.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Fasteign foreldra A, sóknaraðila og B, að C, var sett að veði á 1. veðrétti til tryggingar láninu.

Þann 24. nóvember 2005 var umrætt lán greitt út. Var láninu ráðstafað til greiðslu á láni nr. X að fjárhæð kr. 1.125.100, þ.á.m. til greiðslu á gjalddögum 1. nóvember 2005 og 1. desember 2005, og inn á reikning sóknaraðila nr. Þ voru lagðar kr. 2.841.900. Ekki liggur fyrir hvers vegna andvirði lánsins var lagt inn á reikning sóknaraðila.

Þann 17. júlí 2009 var kauptilboð B og sóknaraðila í fasteignina að E undirritað. Kaupverð í tölustöfum var kr. 40.900.000.

Þann 24. ágúst 2009 var yfirlýsing um veðsetningu og veðbandslausn vegna veðskjals nr. Z undirritað. A, skuldari, lýsti því yfir að með yfirlýsingu þessari og að fengnu samþykki FF óskaðist ofangreint veðskjal að fjárhæð kr. 4.000.000, upphaflega útgefið 21. nóvember 2005, flutt af fasteigninni C yfir á fasteignina E. Veðréttur FF í hinni nýju fasteign yrði 2. veðréttur með uppfærslurétti. Skrifaði A undir sem skuldari, G ehf. sem þinglýstur eigandi og sóknaraðili og B sem þinglýstir eigendur.

Samkvæmt gögnum málsins hefur M lagt kr. 1.013.000 inn á reikning A frá 20. apríl 2008.

Fyrir liggur að lán nr. Z hefur verið í skilum.

Þann 27. apríl 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem óskað var eftir að umrædd ábyrgð yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili svaraði þann 30. apríl 2012 og kvað sóknaraðila ekki í ábyrgð fyrir láninu, en veðsali og útgefandi væri sá sami. Samdægurs ítrekaði umboðsmaður skuldara kröfuna með vísan til skuldabréfsins. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 10. maí 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 3. apríl 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili endurgreiði henni þá fjárhæð sem hún er búin að greiða frá því skuldari hætti að geta greitt af láninu, alls kr. 898.161 auk vaxta. Þá er þess krafist að varnaraðili felli niður veðabyrgð sóknaraðila.

Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa farið eftir þágildandi lagareglum við stofnun ábyrgðarskuldbindingarinnar. Vísar sóknaraðili til þess að lántaki hafi fengið lán hjá bankanum án þess að fara í greiðslumat og því hafi niðurstaða þess ekki verið kynnt ábyrgðarmanni, sbr. 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Sóknaraðili kveðst hafa haft fulla trú á því að varnaraðili færi eftir gildandi reglum við stofnun ábyrgðarskuldbindinga. Með því að fara ekki eftir reglum hafi varnaraðili brotið gegn neytendarétti sóknaraðila, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Sóknaraðili kveður lánið í skilum vegna greiðslu hennar af því. Hún vísar til þess að hún hafi greitt inn á reikning lántaka til greiðslu á láni nr. Z auk þess sem hún hafi oft greitt yfirdráttarvexti af reikningi hans þegar hann hafi ekki getað borgað og sé það skýringin á hærri greiðslu hennar en hafi numið mánaðarlegri afborgun af láninu. Myndi varnaraðili vilja vera ærlegur gæti hann séð öll þau bréf sem hann hafi sent sóknaraðila um að lánið væri ekki greitt á gjalddaga í sínum skjölum. Einnig kveður sóknaraðili þjónustufulltrúa sinn geta staðfest það. Um tómlæti geti ekki verið að ræða, þar sem sóknaraðili hafi ekki verið upplýst um rétt sinn.

Sóknaraðili hafnar því að hún hafi hagnast á máli þessu. Fjárhæðin sem lögð hafi verið inn á reikning sóknaraðila hafi öll farið til að greiða skuldir A til annarra en sóknaraðila. Lántaki hafi fengið lánið og ráðstafað því alfarið sjálfur.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að málinu verði vísað frá. Til vara er þess krafist að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Til þrautavara er þess krafist að veðsetningin verði einungis ógilt að hluta og til þrautaþrautavara er þess krafist að endurgreiðslufjárhæðin verði lækkuð sem nemur gildi veðsetningarinnar.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að samkvæmt samþykktum nefndarinnar þá skuli vísa máli frá séu þau það óljós, illa upplýst eða kröfur aðila svo óskýrar að þau séu ekki tæk til úrskurðar. Í þessu máli hafi sóknaraðili lagt fram gífurlegt magn af skjölum sem hann hafi á engan hátt fært rök fyrir hvernig sýni fram á þær greiðslur sem fari frá henni inn á reikning sonar síns hafi síðan verið ráðstafað til að greiða af skuldabréfi nr. Z. Sökum þessa sé krafa sóknaraðila svo óskýr og staðhæfingarnar að baki henni með öllu ósannaðar. Eigi því að vísa henni frá með vísan til e-liðar 1. mgr. 6. gr. samþykta úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varakröfu sinni til stuðnings vísar varnaraðili til þess að sé greiðslusaga skuldabréfsins skoðuð sé ljóst að útgefandi bréfsins hafi ætíð haldið bréfinu í skilum og sé því markmiði samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga náð, þ.e. að lánveiting sé augljóslega veitt í samræmi við greiðslugetu aðalskuldara.

Bendir varnaraðili á að krafa sóknaraðila sé fallin niður sökum tómlætis. Tómlæti miðist við 6 ára athafnaleysi miðað við dóm Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Þá vísar varnaraðili til þess að fyrirbyggjandi gögn sem sóknaraðili hafi lagt fram beri með sér að þær upphæðir sem hún leggi inn á son sinn stemmi á engan hátt við upphæð afborgana vegna skuldabréfsins. Þar að auki stemmi dagsetningarnar heldur ekki séu greiðslukvittanirnar bornar saman við útprent úr RB.

Greiðslukvittun frá F		RB útprent	
Dags. greiðslu	Upphæð	Dags. greiðslu	Upphæð
13. júní 2008	30.000	27. júní 2008	23.099
7. júlí 2008	30.000	8. júlí 2008	21.144
5. ágúst 2008	30.000	3. september 2008	21.452
1. október 2008	30.000	2. október 2008	21.644
31. október 2008	30.000	2. nóvember 2008	21.829
1. desember 2008	30.000	2. desember 2008	22.298
5. janúar 2009	30.000	6. janúar 2009	22.730
2. febrúar 2009	30.000	10. febrúar 2009	23.823
2. mars 2009	30.000	3. mars 2009	23.258
6. apríl 2009	30.000	7. apríl 2009	23.338
5. maí 2009	30.000	6. maí 2009	23.181
2. september 2009	30.000	4. september 2009	23.880
5. október 2009	30.000	6. október 2009	24.049
2. nóvember 2009	30.000	3. nóvember 2009	24.175
3. desember 2009	30.000	4. desember 2009	20.083
4. janúar 2010	30.000	4. janúar 2010	20.282
2. febrúar 2010	30.000	3. febrúar 2010	20.303
11. mars 2010	30.000	15. apríl 2010	24.917
14. apríl 2010	50.000	15. apríl 2010	21.185
2. júní 2010	50.000	3. júní 2010	20.282
26. júlí 2010	25.000	27. júlí 2010	21.572
26. ágúst 2010	25.000	27. ágúst 2010	22.206
14. september 2010	30.000	14. september 2010	22.176
12. október 2010	40.000	13. október og 10. nóvember 2010	22.487
27. desember 2010	25.000	28. desember 2010	22.388
4. mars 2011	23.000	11. mars 2011	22.116
4. apríl 2011	30.000	5. apríl 2011	21.157
29. nóvember 2011	35.000	3. nóvember 2011	24.183
20. janúar 2012	25.000	6. janúar 2012	23.370
23. maí 2012	60.000	3. apríl 2012	23.877
4. júlí 2012	30.000	5. júlí 2012	24.676

Varnaraðili vísar til þess að líkt og ofangreind samantekt sýni þá sé ekkert samræmi í greiðslunum sem sóknaraðili hafi innt af hendi til varnaraðila, dagsetningarnar séu allt aðrar og þó að í skýringu standi vegna lána eða eitthvað álíka þá verði ekki séð að sóknaraðili hafi sýnt fram á að ofangreindar greiðslur hafi verið nýttar til þess að greiða inn á skuldabréf nr. Z. Sökum framangreinds skorts á haldbærum sönnunum telur varnaraðili því eðlilegt að kvörtun sóknaraðila verði hafnað enda á engan hátt sannað hver endanleg ráðstöfun á láninu hafi verið. Þar að auki hafi varnaraðili ekki verið að innheimta skuldabréfið hjá sóknaraðila heldur

aðalskuldaranum þannig að greiðslur hennar inn á reikning nr. Æ séu málinu í raun óviðkomandi. Sökum framangreinds telur varnaraðili að hafna beri endurgreiðslukröfu hennar, enda verði ekki séð að innheimtuaðgerðir hafi verið hafnar af hálfu varnaraðila á hendur sóknaraðila, en þær hefðu falist í því að krefjast þess að hin veðsetta fasteign yrði seld á nauðungaruppboði þar sem um veðsetningu hafi verið að ræða en ekki ábyrgð. Hefði sóknaraðili verið í ábyrgð þá hefðu henni borist innheimtuseðlar ef að út í innheimtuaðgerðir hefði verið farið. Svo hafi ekki verið í þessu máli og verði því að hafna endurgreiðslukröfu sóknaraðila.

Varnaraðili bendir á að meirihluti veðsetningarinnar hafi verið löglegur. Þannig að telji úrskurðarnefndin að varnaraðila beri að endurgreiða sóknaraðila ákveðna upphæð þrátt fyrir framangreinda umfjöllun þá þurfi að taka tillit til þess sem að neðan greini um ráðstöfun lánsins, þ.e. 71% veðsetningarinnar hafi verið gild. Komi því til þess að úrskurðarnefndin telji að varnaraðili skuli endurgreiða sóknaraðila, þá ætti sóknaraðili eingöngu rétt á 29% af þeirri fjárhæð sem að nefndin telji sannað að hún hafi innt af hendi.

Til stuðnings þrautavarakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að séu fylgigögn skoðuð þá sé ljóst að þann 25. nóvember 2005 hafi 2.841.900 verið lagðar inn á reikning nr. Þ af þeim kr. 4.000.000 sem skuldabréf nr. Z hafi hljóðað upp á. Þannig sé ljóst að veðsali hafi hagnast á lánveitingunni, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012. Af þeim sökum beri eingöngu að ógilda veðsetninguna að hluta.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi veðsetningar fasteignar sóknaraðila að E, með skuldabréfi nr. Z, útgefnu af A til FF og endurgreiðslu afborgana af skuldabréfinu.

Varnaraðili krefst þess aðallega að máli þessu verði vísað frá, með vísan til e-liðar 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Lesa má út úr kröfu sóknaraðila að hún krefjist þess að ábyrgð hennar á skuldabréfi nr. Z verði ógilt og henni verði endurgreiddar þær fjárhæðir sem hún hafi lagt inn á reikning lántaka, A. Varnaraðili hefur einnig lagt þann skilning í kröfuna til stuðnings varakröfum sínum. Í ljósi þessa verður ekki fallist á að vísa kröfu sóknaraðila frá á grundvelli e-liðar 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá þeim sparisjóði. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur hefur gefið út leyfi til að veðsetja fasteign sína til tryggingar skuldum annars einstaklings, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi

hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Óumdeilt er að varnaraðili framkvæmdi ekki mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. Z. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu A. Verður varnaraðili að bera hallann af því að slíkt greiðslumat fór ekki fram og þar með hver niðurstaða þess hefði orðið og hvort sóknaraðili hefði eftir sem áður veitt leyfi til veðsetningar fasteignar sinnar til tryggingar skuldabréfi nr. Z eftir að hafa kynnt sér matið. Sú fjárhagslega samstaða sem var með lántaka og sóknaraðila og fram kemur í lánsúmsókn og fleiri gögnum fær ekki raskað þessari niðurstöðu.

Við mat á því hvort víkja eigi veðsetningu fasteignar sóknaraðila til hliðar með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa verður að líta til ráðstöfunar umrædds skuldabréfs. Skuldabréfinu var ráðstafað til að greiða upp lán nr. X sem sóknaraðili var í sjálfskuldarábyrgð fyrir og afgangurinn lagður inn á reikning sóknaraðila. Ekki er á því byggt að sú ráðstöfun hafi verið á skjön við óskir lántaka eða sóknaraðila.

Við útgáfu skuldabréfs nr. X var framkvæmt greiðslumat sem kynnt var sóknaraðila. Uppfyllti varnaraðili því skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Var sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X því gild þegar lánið var greitt upp með skuldabréfi nr. Z, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 146/2012. Afganginum af láni nr. Z var ráðstafað inn á reikning sóknaraðila.

Í ljósi framangreinds var skuldabréfi nr. Z ráðstafað í þágu sóknaraðila, þ.e. með greiðslu skuldabréfs nr. X og inn á reikning sóknaraðila. Eftir að hluta lánsins var ráðstafað inn á reikning sóknaraðila fá fullyrðingar hennar um að lántaki hafi fengið lánið og ráðstafað því sjálfur ekki stoð í gögnum málsins. Eðli máls samkvæmt hefur sóknaraðili ráðstöfunarrétt yfir fjármunum á reikningi sínum. Hefur hún ekki gert sennilegt að þeim hluta lánsins hafi verið ráðstafað til greiðslu skulda A án þess að hún hafi haft af því nokkra fjárhagslega hagsmuni, en það stendur henni nær en varnaraðila. Er því ekki unnt að fallast á að felld verði niður veðsetning fasteignar sóknaraðila að E, með umræddu skuldabréfi, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012. Verður ekki fallist á að varnaraðila beri að endurgreiða sóknaraðila þá fjármuni sem hún lagði inn á reikning lántaka A, bæði vegna þess að samkvæmt ofangreindu bar hún fjárhagslega á byrgð á greiðslu lánsins og vegna þess að innlegg hennar á reikning A skapa varnaraðila ekki endurgreiðsluskyldu, henni til handa. Ber því að hafna öllum kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Öllum kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 21. júní 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Guðlaug B. Ólafsdóttir